

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

та супроводу одного із батьків; справи про вирішення між батьками, іншими особами спору щодо виховання дитини тощо. Вбачається, що такі справи доцільно розглядати за місцем проживання чи місцем знаходження дитини, оскільки мова йде саме про захист прав та інтересів самої дитини, яка виступає суб'єктом спірних правовідносин. Також необхідно врахувати положення норм чинного законодавства щодо висловлення думки дитини у справах про захист її прав та інтересів у цивільному судочинстві. Отже, в даному випадку дитина повинна бути присутня у залі судового засідання для висловлення такої думки.

На підставі вище наведеного вважаємо за необхідне на законодавчому рівні закріпити положення, що позови у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини за вибором позивача можуть пред'являються за місцем проживання дитини.

Список використаних джерел:

1. Тимченко Г. П. Теоретичні проблеми та практика реалізації принципів судочинства в Україні. Київ : Видавничий Дім «Юридична книга», 2010. 336 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
3. Волкова Н. В. Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03 / Наталія Василівна Волкова. Одеса, 2022. 444 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/>

Ключові слова: захист сімейних прав та інтересів дитини, територіальна підсудність, позови у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини, дитина, цивільне судочинство.

Key words: protection of family rights and interests of the child, territorial jurisdiction, lawsuits in cases of protection of family rights and interests of the child, child, civil proceedings.

ІЛПОП ІННА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Стаття 129 Конституції України закріплює положення щодо якого правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, і це дає підстави стверджувати, що судова форма захисту прав є основною та найрозповсюдженішою [1, с. 29]. Одним з найпоширеніших і найбільш складних з погляду правозастосування є захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, а також інтересів держави в порядку цивільного

судочинства, складність якого полягає в необхідності аналізу та правозастосування цілої системи нормативно-правових актів, які регулюють різноманітні сфери правовідносин, що виникають у нашій державі.

Для забезпечення ефективності цивільного процесу законодавцем у Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) передбачено низку заходів. Одним із них є здійснення підготовчого провадження.

Проблематика підготовчого провадження у цивільному процесі була предметом розгляду вітчизняних науковців у різні часи розвитку правової науки, однак і досі не втрачає своєї актуальності з огляду на судове реформування.

Як справедливо зазначає О.В. Гетманцев, «підготовче провадження – це друга стадія цивільного процесу, яка охоплює сукупність процесуальних дій суду й учасників судового процесу, що здійснюються судом після відкриття провадження у справі з метою забезпечення правильного та своєчасного розгляду та вирішення справи» [2, с. 23].

Розкриваючи сутність підготовчого провадження у цивільному процесі, слід наголосити, що погляди науковців щодо цього питання не є однозначними. Так, на думку деяких науковців, мета підготовчого провадження полягає у формуванні умов для забезпечення своєчасного й правильного вирішення справи та ухвалення законного й обґрунтованого судового рішення. На думку інших – у примиренні сторін і можливості урегулювання спору до судового розгляду.

Не вдаючись у наукову дискусію, відмітимо, що виділяючи пріоритетність цієї стадії цивільного процесу для прийняття законного й обґрунтованого судового рішення за результатами судового розгляду, законодавцем у ч. 1 ст. 189 ЦПК України визначено перелік завдань (не є вичерпним), що поставлено перед стадією підготовчого провадження [3].

Розділяємо погляд О.І. Лавренової про те, що «всі дії суду у підготовчому засіданні можна поділити на:

- 1) дії, що спрямовані на відкриття підготовчого засідання, зокрема, оголошення складу суду, а також прізвища секретаря судового засідання, перекладача, спеціаліста, з'ясування наявності підстав для відводів;

- 2) дії, що спрямовані на припинення спору шляхом відмови від позову або його визнання відповідачем чи примирення сторін;

- 3) дії, що спрямовані на визначення складу учасників справи, зокрема, вирішення питання про вступ у справу інших осіб, заміну неналежного відповідача, заміну позивача, залучення співвідповідача, об'єднання справ і роз'єднання позовних вимог, прийняття зустрічного позову, якщо ці питання не були вирішені раніше;

- 4) дії, що стосуються доказів та доказування (роз'яснення учасникам справи, які обставини входять до предмета доказування, які докази мають бути подані тим чи іншим учасником справи; з'ясування, чи повідомили сторони про всі обставини справи, які їм відомі; з'ясування, чи надали сторони докази, на які вони посилаються у позові і відзиві, а також докази, витребувані судом, чи причини їх неподання та ін).

5) інші дії, необхідні для забезпечення правильного і своєчасного розгляду справи по суті (вирішення питання про забезпечення позову за клопотанням учасників справи; вирішення заяв та клопотань учасників справи; направлення судових доручень та ін.)» [4, с. 134–135].

Процесуальною формою підготовчого провадження є підготовче засідання, що проводиться в обов'язковому порядку під час розгляду справ в порядку загального позовного провадження (ст. 197 ЦПК України).

Встановивши завдання та основні дії під час підготовчого провадження, слід зауважити, що роль підготовчого провадження проявляється у посиленні засад диспозитивності, змагальності та процесуальної економії. Вказана теза підтверджується тим, що саме під час досліджуваної стадії створюються умови для забезпечення рівноправного змагання сторін, а також всебічного дослідження обставин цивільної справи, а отже, й прийняття в подальшому законного та обґрунтованого судового рішення.

Окрім того, варто звернути увагу на те, що роль підготовчого провадження є динамічною та враховує потреби суспільства. Зокрема, за результатами оновлення процесуального законодавства у 2017 році в ЦПК України внесено зміни, якими до системи завдань цієї стадії також віднесено можливість врегулювання спору за участю судді до розгляду справи по суті, що є додатковим інструментом захисту прав. Також, варто звернути увагу на те, що виняткова значимість підготовчого провадження у цивільному процесі проявляється й у тому, що в цій стадії остаточно визначається предмет спору та характер спірних правовідносин, позовних вимог та складу учасників судового процесу. Наведене є базисом для правильності та послідовності реалізації всіх інших завдань цивільного судочинства.

З огляду на це допущені в цій частині помилки не зможуть бути виправленими під час судового розгляду спору та призведуть або ж до задоволення необґрунтованого позову, або навпаки – до безпідставної відмови в захисті реально порушеного, невизнаного чи оспорюваного права, свободи або інтересу» [5, с. 75].

Отже, проаналізувавши роль підготовчого провадження у цивільному процесі, можна зробити висновок, що сьогодні досліджувана стадія цивільного судочинства являє собою чітко визначений вітчизняним законодавцем алгоритм, який спрямований на захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів шляхом здійснення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи.

Разом з тим, слід підкреслити, що роль підготовчого провадження яскраво проявляється у випадку сумлінного та відповідального підходу судді до організації і проведення цієї стадії. Зокрема, при добросовісному виконанні завдань підготовчого провадження, суд має змогу повно та всебічно з'ясувати обставини, що мають значення для справи, встановити їх при наявності необхідних належних, допустимих та достатніх доказів, зробити правильні висновки відносно природи спірних правовідносин, тим самим дотримавшись норм чинного

цивільного процесуального права. Окрім того, саме в даній стадії спір може бути швидко та ефективно врегульований за допомогою участі судді до судового розгляду справи по суті, шляхом укладення мирової угоди тощо. Відтак, підготовче провадження є базовим і найважливішим етапом, оскільки від нього залежить правильність і послідовність реалізації всіх інших завдань з метою досягнення основного завдання цивільного судочинства.

Список використаних джерел:

1. Іліопол І. М. Альтернативні форми захисту прав, свобод і законних інтересів. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (м. Одеса, 29 березня 2021 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. д. ю. н., професора Н. Ю. Голубевої ; НУ «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2021. – С. 29–33. – 0,3 д.а. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>
2. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина) : підруч. / О. В. Гетманцев, Л. А. Кондрат'єва, Л. А. Остафійчук, А. Л. Паскар, І. Ю. Татулич; за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
4. Лавренова О. І. Підготовче засідання як основний етап стадії підготовчого провадження в адміністративному судочинстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 6. С. 134–136.
5. Ясинок М. М., Бойко В. Б. Характеристика завдань підготовчого провадження через призму завдання цивільного судочинства. Право і суспільство. 2022. № 3. С. 74–82.

Ключові слова: цивільний процес, стадії цивільного процесу, підготовче провадження, підготовче засідання, врегулювання спору за участю судді.

Key words: civil process, stages of civil proceedings, preparatory proceedings, preparatory meeting, settlement of a dispute with the participation of a judge.

ПАВЛОВА ЮЛІЯ СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

В останній час найдискусійнішим у сфері альтернативного вирішення цивільно-правових спорів є питання щодо можливості впровадження на рівні національного правопорядку інституту медіації. Визначена проблема є багатоаспектною та породжує багато питань, таких як ефективна модель медіації, вимоги до акредитації медіатора, деонтологічні норми поведінки медіатора, фінансування медіаційної діяльності. Крім того, всі зазначені питання, як правило, зосереджені

Еннан Руслан Євгенович

Цифрове право (право віртуального простору) та «цифровізація» права	588
--	-----

Кирилюк Алла Володимирівна

Світовий досвід вирішення спорів з інтелектуальної власності в сучасних умовах	592
---	-----

Мазіна Олена Олександрівна

Штучний інтелект: суб'єкт або об'єкт права	596
--	-----

Симонян Юлія Юріївна

Визначення поняття «дизайн»	600
---------------------------------------	-----

Макаришева Тетяна Степанівна,

Крохмальов Денис Вікторович

Роль правовласників у протидії контрафактній продукції	602
--	-----

Бугаєць Альона Сергіївна

Співпадіння волі і волевиявлення у фраздаторних договорах та їх неспівпадіння	604
--	-----

Височин Дмитро Олександрович

Питання законодавства України в сфері імпорту ліків	606
---	-----

Головатюк Іван Миколайович

Міжнародно-правова охорона об'єктів авторського права	608
---	-----

Гриценюк Владислав Олександрович

Правова охорона мультимедійних творів	612
---	-----

Шендрик Ірина Сергіївна

Фотографічний твір у системі об'єктів авторського права	616
---	-----

СЕКЦІЯ 25

**ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ
СУДОВОЇ СИСТЕМИ**

Голубєва Неллі Юріївна

Щодо залучення судом апеляційної інстанції третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору	619
---	-----

Андронов Ігор Володимирович

Судовий порядок встановлення факту проживання однією сім'єю з військовослужбовцем	621
--	-----

Бут Ілля Олександрович

Судовий розгляд під час повітряної тривоги	624
--	-----

Волкова Наталія Василівна

Щодо визначення територіальної підсудності у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві	626
--	-----

Іліопол Інна Михайлівна

Посилення ролі підготовчого провадження у цивільному процесі України	628
---	-----